

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Iñaki Gorostiza Etxaniz

*Elgoibar,
Gipuzkoa
(1932)*

Aurkibidea

Biografia

Elgoibarren jaioa 1932an. Aita bertakoa zuen eta ama Azkoitiko Aldazabal baserrikoa. Zortzi senide izan ziren. Umetan eskola publikoan ibili zen. Oso gazterik hasi zen dantzan, Jose Maria Agirrebaltategi abadeak bultzatuta eta 11 urterekin jada jendaurrean dantza egiten zuen. Gerora bera izan zen dantza-taldeko irakasle, Luis Gurrutxagak erreleboa hartu zion arte. Pilotan ere aritzen zen eta lagun-talde batekin batera Baltasar Pilotazale Elkarte sortu zuen. Gainera, futbolearen ere aritzen zen eta Elgoibarko talde guztietan jokatzeari gain, Gipuzkoako selekzioarekin ere jokatu zuen.

Zintak

EGB-132

- **Proiektua:** Euskararen historia soziala Elgoibarren
- **Elkarrizketatzailea(k):** Agirrebeña, Aintzane
- **Data:** 2023-04-24
- **Iraupena:** 60 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane

Pasarteak

1. Maisuaren zigorra, kalean euskaraz eginez gero

- **Erref:** EGB-132/002
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:01:57. **Bukatu:** 00:03:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Politika » Politika eta Franco
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Etxean inork ez zuen gaztelaniaz hitz egiten. Kalean ere euskaraz egiten zuten. Baina maisuak hori jakiten bazuen, gero eskolan zigortu egiten zituen. Lurrean belauniko jartzen zituen, eskuak zabaldua, eta liburuak jartzen

zizkien gainean. Jo ere egiten zuen maisuak, baina bera ez omen zuen inoiz ukitu. `Cara al sol´ abestu behar izaten zuten eskolara sartzean eta irtetean. Eskola publikoan ibili zen, fraideetara joateko ordaindu egin behar zen eta.

2. Gaztelaniaren gorakada industriaren eraginez

- **Erref:** EGB-132/004
- **Iraupena:** 0:00:59. **Hasi:** 00:04:23. **Bukatu:** 00:05:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ekonomia eta industria » Boom industrialak

Laburpena:

Bera umea zenean, jendeak euskaraz egiten zuen kalean. Gero Sigma eta San Pedro lantegietara kanpoko jende asko etorri zen eta gaztelania nagusitzen joan zen. Eskolan ere gaztelaniaz egin behar izaten zen. Eibarren geroago ere artean euskaraz egiten zela dio.

3. Umetako denbora Plaza Txikian

- **Erref:** EGB-132/005
- **Iraupena:** 0:00:59. **Hasi:** 00:05:22. **Bukatu:** 00:06:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Plaza txikian pasatzen zuten denbora umetan. Maala aldeko umeak era hara joaten ziren jolasera. Eskolako jolas-orduan batzuetan etxera joaten ziren korrika, lapikoan ogia busti eta berriz jolasera itzultzeko. Esnea egosten zenean, haren esne-gaina jatera joaten ziren etxera.

4. Neskak eta mutilak aparte

- **Erref:** EGB-132/006
- **Iraupena:** 0:00:45. **Hasi:** 00:06:21. **Bukatu:** 00:07:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Eskolan neskak eta mutilak banatuta egoten ziren. Garai hartan neskekin ibiltzea ia bekatua zela dio. Madariaga auzoan Azkoitia eta Elgoibarren arteko muga zegoen. Elgoibar aldean dantza lotua ere egiten zen, baina Azkoitia aldean soltekoa bakarrik, lotua debekatuta zegoen eta.

5. Aitak egunkarietan idazten zuen; gerra sasoian ihesi

- **Erref:** EGB-132/008

- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 00:08:20. **Bukatu:** 00:10:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Etxean ez zuen ezagutu euskarazko aldizkaririk, gerraostean debekatuta zeuden eta. Aitak hiru egunkaritan idazten zuen, herriko kontuen berri emateko. Gerra sasoian ihes egiteko abisatu zioten eta Deustura alde egin zuen. Ama zortzi seme-alabarekin bakarrik geratu zen. Ordurako anaia nagusiena "pintxe" moduan lanean hasita zegoen.

6. On Jose Maria Agirrebaltzategi abade abertzalea

- **Erref:** EGB-132/010
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:10:22. **Bukatu:** 00:12:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza
- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Bi jaunartze egiten ziren, lehena zazpi urterekin eta bigarrena hamaikarekin. On Jose Maria Agirrebaltzategi abade oñatiarra abertzalea zen eta euskal-dantza bultzatu zuen. 11 urterekin jada beste herrietara joaten ziren dantzara; behin Gipuzkoa osoko dantzariak Oñatin elkartu ziren. On Jose Maria saltsa guztietan sartzen zen eta umeekin aritzen zen futboleko edo pilotan, sotana eta guzti. Haren arreba bati ilea moztu zioten eta, ondoren, fusilatu, abertzalea izateagatik.

7. Euskal dantza gerra ostean, on Jose Maria Agirrebaltzategiri esker

- **Erref:** EGB-132/012
- **Iraupena:** 0:02:10. **Hasi:** 00:12:11. **Bukatu:** 00:14:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

On Jose Maria Agirrebaltzategi abade abertzaleak bultzatu zuen euskal-dantza gerraostean. Aurretik dantzan zebiltzanak jartzen zituen irakasle lanetan. Txistularia "Acción católica"koa. Hasieran probalekuan egiten zituzten entseguak, baina, euria zenean, sakristian. Geroago fraideen eskolan egiten zituzten entseguak domeketan. Fraide gehienak frankistak ziren, baina Ondarroako fraide batek laguntzen zien. Jaunartzea egin zuten mutilak sartzen

ziren dantza-taldean. Gerora bera ere irakasle lanean ibili zen eta geroago nesken taldeak ere hasi ziren.

8. 11 urterekin jendaurrean dantzan

- **Erref:** EGB-132/016
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:16:22. **Bukatu:** 00:17:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:

11 urte zituela, 1943an, jada jendaurrean dantza egin zuten. Zer dantza egiten zituzten. Euskaraz egiten zuten. Nahi zuenak parte har zezakeen, baina gehienak euskaldunak izaten ziren. Bigarren taldean bazeuden euskaraz ez zekiten bi lagun, horietako bat guardia zibilen semea.

9. San Bartolome jaietako aurrekua eta dantza-solte txapelketa

- **Erref:** EGB-132/018
- **Iraupena:** 0:03:04. **Hasi:** 00:18:13. **Bukatu:** 00:21:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:

Umetan dantza-taldearen entseguak sakristian egiten zituzten. Gero auzo guztietako jaietan egiten zuten aurrekua. San Bartolomeetan neska-mutilak hasi ziren dantzan gerora. Dantza-solte txapelketa ere egiten zen, baina beraiek ez zuten dantza solterik egiten. Baltasar Pilotazale Elkarteak soka-dantzaren ardura izan zuen sasoiari, Ansola txistulariek esan zieten dantza soltean ez zutela ondo egiten. Gogoan du kide guztiei irakatsi ziela aurrekua eta denek egin zutela (ez aurrekuak eta atzeskuak bakarrik, ordura arte moduan). Gelatxo soinu-jotzailea. Dantza-soltean irakasle lanean Pako Juaristi eta Miren Vallejo. Txistulariak: Ansola anaiak, Julian Iriondo.

10. Txistulariak: Julian Iriondo, Egin...

- **Erref:** EGB-132/020
- **Iraupena:** 0:00:47. **Hasi:** 00:21:19. **Bukatu:** 00:22:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Aisia » Kultura » Musika
- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:

Bera dantzan ibili zen sasoiari Julian Iriondo izaten zen txistularia. Ongarri

elkartea sortu zenean, Egin zen txistularia eta egunero joaten zen entseguetara. Baina gerora lantegian aparteko orduak sartu behar zituela eta ezin. Beste askori ere horixe gertatzen zitzaien eta asko aldatzen ziren txistulariak. Berak utzi zuenean, gramofono antzeko batekin entseatzen zuten.

11. Baltasar Pilotazale Elkartea sortu zuten

- **Erref:** EGB-132/022
- **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 00:22:12. **Bukatu:** 00:23:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak
- Aisia » Kultura » Dantza
- Aisia » Kirola » Pilota

Laburpena:

Baltasar Pilotazale Elkartea. Garai batean asto-lekua zen eta gero lantegia jarri zuten. Lantegia itxi zenean, elkarrekin txikiteoan ibiltzen ziren lagun batzuek han elkartea jartzea pentsatu zuten. Beraiek egin zuten obra guztia. Pilota txapelketa antolatzen zuten. Jaietan dantza-soka elkartetik irteten zen.

12. Denak onartzen zituzten dantza-taldean

- **Erref:** EGB-132/029
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:28:38. **Bukatu:** 00:30:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:

Hasieran hamabi mutil ziren dantza taldean. Zortzi behar izaten zirenez, txandaka aritzen ziren. Gerora jendea gehitzen joan zen eta 16 neska eta 16 mutil izaten ziren. Denak onartzen zituzten taldean. Berak irakasteari utzi zionean, Luis Gurrutxagak hartu zuen ardura. Beste irakasle batzuk ere aritu ziren.

13. Gero eta gaztelania gehiago

- **Erref:** EGB-132/031
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:30:51. **Bukatu:** 00:32:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararekiko sentimendua
- Euskara » Euskararen egoera
- Aisia » Kultura » Dantza
- Ekonomia eta industria » Boom industrialak

Laburpena:

Dantza-taldean dena euskaraz egiten zuten. Euskaraz ez zekien bakarren bat bazegoen eta hari gaztelaniaz egingo zioten, baina beste guztiek euskaraz. Gerora, hizkuntza-ohitura aldatzen eta gaztelania nagusitzen joan zen. Industriak izan zuen eragin handia. Jende asko etorri zen San Pedro fabrikara

lanera. Kanpotik etorritakoekin ere euskaraz egin balitz, ikasi egingo zuten, baina euskaldunen hizkuntza-ohiturak aldatu ziren.

14. Euskarari eustea zaila

- **Erref:** EGB-132/033
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:32:30. **Bukatu:** 00:33:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararekiko sentimendua
- Politika » Euskara eta politika
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Gaur egun umeez gaztelaniaz egiten dute asko, euskaraz jakin arren. Badaude euskaraz ikasi duten erdaldunak ere. Norbere hizkuntzari eutsi egin behar zaiola dio. Baina bere ondorengoek eskola gaztelaniaz jaso zuten eta horrela zaila da euskarari eustea. Ikastola sortu ez balitz, euskara galdu egingo litzatekeela dio.

15. Euskarazko antzerkiak

- **Erref:** EGB-132/035
- **Iraupena:** 0:01:42. **Hasi:** 00:33:57. **Bukatu:** 00:35:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Antzerkia

Laburpena:

Euskarazko antzerkiak. Pako Juaristi eta Miren Vallejo. Itziar Ajuriak paper komikoak egiten zituen. Jose Zubiaurre `Balle´k ere bai. Gainera, batzuetan, inprobisatu egiten zuen eta aho zabalik uzten zituen denak. Zine zaharrean egiten ziren antzerkiak, Errosario kalean. Beteta egoten zen. Beraiek ez zuten dirurik izaten ikustera joateko.

16. Kanturako zaletasuna; eibartarrekin lehia futbolean

- **Erref:** EGB-132/037
- **Iraupena:** 0:05:00. **Hasi:** 00:35:47. **Bukatu:** 00:40:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak
- Aisia » Kultura » Musika
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Aisia » Kirola » Futbola
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:

Garai batean txikiteoan ibiltzen ziren kuadrillek abestu egiten zuten. Eibartarrak zirikatzeke abesten zuten kanta. Eibar herri handiagoa izan da beti eta futbol-taldera kanpoko jokalariai ekartzen zituzten. Hala ere, ezin Elgoibarri irabazi. Partidua zegoenean, eibartar asko etortzen zen. Tren-

geltokian zan egoten ziren kuadrillak, borrokan egiteko. Musika Bandak jotzen zuen udaletxeko arkupeetan eta denak dantzara joaten ziren gero. Beste herri batzuetara kamioian joaten ziren, banku luzeak jarrita. Ondarrutarrak eta mutrikuarrak ziren kantuan onenak.

17. Futbolean aritua; partida osteko garbitasuna

- **Erref:** EGB-132/038
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:40:47. **Bukatu:** 00:42:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala
- Aisia » Kirola » Futbola

Laburpena:

Futbol partida jokatu ostean non garbitzen ziren: batzuk Lerungo errekan, beste batzuk Leruntxiki baserriko askan eta beste batzuk San Pedro lantegirako ur-kanalean. Ume-umetatik jokatu zuen futbolean. Lehenbizi Elgoibar-txiki taldean. San Pedro lantegiko nagusiak durtak jarri zizkien, baina trukean taldeari Fleje izena jartzeko eskatu zuen. Talde hartan ere jokatu zuen eta, ondoren, Elgoibar taldean.

18. Garai bateko futboleko botak eta baloiak

- **Erref:** EGB-132/039
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 00:42:25. **Bukatu:** 00:44:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Futbola

Laburpena:

Beste batzuek lagatako botekin ibiltzen ziren futbolean eta ez ziren neurrikoak izaten. Takoak beraiek egiten zituzten. Baloiak astunak izaten ziren, uhal eta guztikoak. Gaur egun asko aldatu dira gauzak. Gipuzkoako selekzioarekin ere aritu zen eta asteen bi aldiz Atotxara joaten zen entrenatzera. Hango baloiak jada arinagoak ziren. Hango zelaia handiagoa izan arren, baloiak bigarren posteraino ateratzen zituen kórnerretik (eta Elgoibarren lehenengora ere ezin atera).

19. Lantegian baimena eskatu behar futboleko entrenamendura joateko

- **Erref:** EGB-132/040
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:44:53. **Bukatu:** 00:46:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Futbola
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

Futboleko entrenamendua asteen behin izaten zen, eguenetan. Lantegian baimena eskatu behar hara joateko. Batzuek ez zuten baimenik ematen eta

Kirol Elkarteak lantegietako nagusiekin bildu zen arazoa konpontzeko. Berandura arte lan egiten zuten eta aparteko orduak sartzeko zain egoten ziren, gainera, diru pixka bat gehiago irabaztearren. Larunbatetan ere lan egiten zen.

20. Zinemara joateko dirua lortzeko, txatartegitik lapurretan

- **Erref:** EGB-132/041
- **Iraupena:** 0:01:33. **Hasi:** 00:46:10. **Bukatu:** 00:47:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Ekonomia eta industria » Txanponak, diru-kontuak

Laburpena:

Elgoibarren fundizio asko zegoen eta txatartegiak ere bazeuden. Bat San Roke aldean zegoen eta beste bat Geltoki inguruan. Domeketan itxita egoten ziren eta txatarrak lapurtzera joaten ziren. Batetik hartutakoa besteari saltzen zioten. Erreala behar izaten zen zinemara joateko, eta huraxe lortzearen egiten zuten. Gozokiak ere egoten ziren. Errealarekin karamelu paketea.

21. Pilotaren bila errekan behera; beraiek egindako baloiak

- **Erref:** EGB-132/042
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:47:43. **Bukatu:** 00:49:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Gaur egun umeei pilota erreka erortzen bazaie, ez dira bila joaten. Beraiek fabrikako zubiraino joaten ziren. Melitongo zubian zegoen zentrolean gelditzen ziren gehienak. Pilota berreskuratu eta berriz jokatzen! Beraiek egiten zituzten pilotak eta baloiak ere bai, paperarekin eta sokarekin. Alanbrearekin eginez gero, gogorrago geratzen zen. Amari trapezuak lapurtzen zizkieten. Orduan ez zegoen aberats asko.

22. Bizikleten alokairua; bizikletan ikasten

- **Erref:** EGB-132/043
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 00:49:21. **Bukatu:** 00:50:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Osasun-zentroak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

Bizikleten alokairua zegoen. Geltokiko aldapan behera jaisten ziren. Ikasi artean nolako kolpeak hartzen zituzten. Behin mutil batek konortea galdu zuen, kolpe handi bat hartuta. Arrillaga klinikara eraman zuten. Ez zioten inori kobratzen.

23. Mutikoak presara, igerian ikastera

- **Erref:** EGB-132/045
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:50:45. **Bukatu:** 00:52:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Bainuak, errekak eta uretako jolasak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Errekan ibiltzen ziren jolasean. Mutil guztiak Goikoerrotako presara joaten ziren igerian ikastera. Narru-hutsik ibiltzen ziren. Orduan gutxik izaten zuten barruko arroparik. Neskari ez zen joaten.

24. Errekan arrantzan

- **Erref:** EGB-132/046
- **Iraupena:** 0:02:09. **Hasi:** 00:52:05. **Bukatu:** 00:54:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza

Laburpena:

Arrainak harrapatzen ere ibiltzen ziren errekan, eskuz. Loinak, barboak... Gogoan du batzuek plazako zubitik salto egin eta arrainak ateratzen zituztela. Arrain asko egoten zen. Lagun batek uholdeak zirenean ezkailuak harrapatzen zituen sarearekin. Lantegien eraginez gutxitu ziren arrainak.

25. Dantzarien arropak eta materiala

- **Erref:** EGB-132/048
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:54:19. **Bukatu:** 00:55:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Dantzari ibili zenean, etxekoek jarri behar izaten zituzten arropak. Ezpatak eta makilak Maalan lantegia zuen Itturri'k jartzen eta gordetzen zituen, on Jose Maria Agirrebaltzategirekin harremana zuen eta. Bizimodua asko aldatu da.

26. Elgoibarko abadeak

- **Erref:** EGB-132/051
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:57:17. **Bukatu:** 00:58:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Garai batean abade asko egoten ziren. Euskaltzaleak ere izan ziren, baina aurrekoak "beste aldekoak" zirela dio. Parrokoak on Jose Maria Agirrebaltzategiren esku uzten zuen dena.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-12-16

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com